

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

TVOŘÍME Z ODPADOVÉHO MATERIÁLU

SCRAP MATERIAL CREATIONS

MAGDALÉNA HRSTKOVÁ

3. ročník

Vychovatelství

Kombinované studium

červen 2012

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.

Konzultant: PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Novotné, Ph.D.

V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu literatury a zdrojů.

V Praze dne 20. 6. 2012

.....
podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Magdaleně Novotné, Ph.D. za ochotu a cenné připomínky k mé bakalářské práci.

Anotace

Hrstková, M.: Tvoříme z odpadového materiálu. [Bakalářská práce] Praha 2012 – Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 59 s.

Série výtvarných úkolů je koncipována pro Centrum pro předškolní děti v Domě dětí a mládeže v Praze. Spojovacím článkem navržených výtvarných úkolů je využití odpadového materiálu, především plastu, papíru a textilu. Teoretickým východiskem práce jsou ekologická, environmentální a globální výchova v kontextu RVP PV a RVP ZV.

Klíčová slova

Odpadový materiál, výtvarná výchova, předškolní pedagogika, environmentální výchova, RVP.

Annotation

A series of art tasks is designed for the Centre for preschool children, established by the Children and Youth Centre in Prague. The common denominator designed creative tasks is to use scrap materials, especially plastics, and paper and textiles. The theoretical basis of this work is ecological, environmental and global education in the context of RVP PV and RVP ZV.

Keywords

Scrap materials, art education, preschool education, environmental education, RVP.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

1	Úvod.....	6
1.1	Motivace k výběru tématu bakalářské práce	6
1.2	Cíle bakalářské práce	6
2	Teoretická východiska práce	7
2.1	Ekologie, ekologická výchova a globální výchova	7
2.2	Ekologie a výtvarná výchova	9
2.3	RVP PV a výtvarná výchova.....	10
2.4	Pojetí a cíle výtvarné výchovy dle Hazukové	16
2.5	Hodnocení ve výtvarné výchově dle Slavíka	17
3	Práce s odpadovým materiálem v praxi	19
3.1	Charakteristika pracoviště a výtvarných činností.....	19
3.2	Odpadový materiál pro výtvarnou činnost předškolního věku	19
4	Výtvarné činnosti	21
4.1	Výtvarný cyklus	21
4.2	Činnosti s využitím odpadových materiálů z plastu, papíru a textilu	21
5	Závěr	42
6	Literatura.....	44
7	Zdroje.....	47
8	Přílohy.....	48

1 Úvod

1.1 Motivace k výběru tématu bakalářské práce

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Tvoříme z odpadového materiálu“.

Tato práce je rozpracováním mé původní bakalářské práce, kterou jsem neobhájila.

Pracuji v předškolním zařízení pro děti, kde s dětmi realizujeme různorodé činnosti. Ze všech činností, které s dětmi děláme, mě nejvíce baví výtvarné aktivity. Mohu při nich realizovat své nápady a používat různý materiál a pomůcky.

U výtvarných činností se mi líbí, že nikdy nevím, jak realizace výtvarného úkolu přesně dopadne. Výsledek je pro mě vždy překvapením. Každé dítě totiž tvoří podle své fantazie a podle svých schopností.

Pro realizaci výtvarných činností jsem zvolila odpadový materiál proto, aby si děti uvědomily, že odpadový materiál může mít i další využití a aby si vyzkoušely, co vše se dá vytvořit z odpadového materiálu.

1.2 Cíle bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je vytvořit výtvarný cyklus s využitím odpadových materiálů pro práci s dětmi předškolního věku. Pro vytvoření výtvarného cyklu jsem si vybrala odpadové materiály, které ve své práci s dětmi předškolního věku používáme nejčastěji, a to papír, textil a plast.

Dalším cílem této práce je vytvořit soubor námětů pro výtvarné činnosti s využitím odpadového materiálu pro děti předškolního věku. Výhodou těchto námětů je využití odpadového materiálu, který je pro všechny velmi snadno dostupný, a proto i rodiče mohou tyto činnosti jednoduše realizovat s využitím odpadového materiálu, který mají doma.

2 Teoretická východiska práce

2.1 Ekologie, ekologická výchova a globální výchova

Ekologie je věda, která se zabývá vzájemnými vztahy mezi organismy a prostředím. Jako samostatná vědní disciplína byla ekologie vymezena v 19. století.

Environmentalistika je mladá věda, která se oddělila od ekologie a zabývá se společenskými, technickými a ekonomickými otázkami týkajícími se životního prostředí.

Jedním z problémů, kterými se zabývá nauka o životním prostředí, jsou *odpady*. Odpad je chápán jako věc, která pro člověka ztratila užitnou hodnotu. Po koupi výrobku se odpadem stávají obaly a nakonec se jím stane i výrobek samotný. Odpady lze dělit na recyklovatelné a nerecyklovatelné. Recyklovatelné odpady jsou ty, které lze recyklovat a znovu využívat (např. papír, sklo, plast). Základem recyklace je třídění odpadu, nejlépe už u jeho původce (např. v domácnostech). Důležitým předpokladem řešení problémů s odpady je jednání lidí. Postoje lidí k ochraně životního prostředí lze ovlivnit v rodině i ve škole, kde se tvoří velká část hodnotového systému člověka. Proto je nutností zařazovat ekologickou výchovu na školách. Kromě formování hodnotového systému v oblasti společenských věd a konkrétních poznatků v oblasti přírodovědných věd může škola v každodenní praxi ukazovat životnímu prostředí přátelské chování i svou spotřebitelskou praxí (např. tím, že se ve škole třídí odpad).

*Ekologická (environmentální) výchova*¹ klade důraz především na poznávání životního (přírodního i umělého) prostředí, na uvědomování si nezbytnosti zachování podmínek života, na poznávání vztahu člověka a životního prostředí. Ekologická výchova představuje jeden z klíčových preventivních nástrojů ochrany životního prostředí a je jedním z prostředků k naplnění udržitelného rozvoje.

¹ Terminologie není jednotná. Já vycházím z publikací: BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*, 1997; ČERVINKA, P. *Ekologie a životní prostředí*, 2005; KVASNIČKOVÁ, D. *Základy ekologie*, 2004.

Cílem ekologické výchovy je nejen vytváření pozitivních postojů k životnímu prostředí, k úctě k životu ve všech jeho formách, znalost a péče o prostředí kolem nás, ale i pochopení vzájemné provázanosti oblastí sociální, ekonomické a kulturní.

Ekologická výchova zahrnuje činnosti a aktivity probíhající ve školách a školských zařízeních, v rámci volnočasových aktivit i v rámci neorganizovaného volného času jednotlivců, zaměřené na oblast životního prostředí. V praxi je ekologická výchova realizována např. prostřednictvím škol, které nabízejí různé vzdělávací aktivity, které mají všestranně rozvíjet klíčové kompetence v oblasti vzájemných vztahů mezi člověkem a životním prostředím (postoje a návyky k ochraně životního prostředí).

Novým pedagogickým směrem, který vznikl v osmdesátých letech 20. století, je *globální výchova*². Cílem globální výchovy je utvářet osobnost člověka, který respektuje a přijímá lidi s odlišnými názory, reflektuje ekonomickou, politickou, technickou, kulturní a ekologickou provázanost současného světa, problémy lidstva a cítí zodpovědnost za svou aktivitu a osobní růst vůči sobě i svému okolí. Témata globální výchovy jsou začleňována do jednotlivých vyučovacích předmětů a žáci zkoumají daný problém z pohledu různých vyučovacích předmětů. Jedním z témat, o které se globální výchova zajímá, je problematika životního prostředí. Globální výchova používá různé diskusní techniky, simulační hry, hry s rolemi, kritické čtení textu a další.

Environmentální výchova je součástí výchovně-vzdělávacího programu Centra pro předškolní děti (viz. Kapitola RVP PV a výtvarná výchova). Jejím cílem je poznávání životního prostředí, poznávání vztahu člověka a životního prostředí a vytváření pozitivních postojů dětí k životnímu prostředí. V Centru vedeme děti k ochraně životního prostředí. Třídíme s dětmi odpad a odpadový materiál používáme při různých činnostech.

² PIKE, G., SELBY, D. *Globální výchova*. Praha: Grada, 1994.

2.2 Ekologie a výtvarná výchova³

Ve školní praxi je uplatňován požadavek na integraci vzdělávacích oblastí a propojování vzdělávacích obsahů oborů. K tomuto účelu v RVP slouží průřezová témata. Otázky životního prostředí jsou zde shrnuty v průřezovém tématu „environmentální výchova“.

Eko-art (ekologické umění) se objevuje v 70. letech a vychází z konceptuálního umění, land artu, body artu, minimal artu, instalace atd. V současné době zahrnuje nepřehledné množství forem a je stěží souhrnně definovatelné. Obecně představuje soubor děl přihlašujících se k výtvarnému umění, v nichž nad všemi myslitelnými funkcemi, které může umělecké dílo mít, dominuje funkce ekologická, a to ve smyslu ochrany přírody a životního prostředí. Dané skupiny uměleckých děl bývají řazeny mezi díla environmentálního umění.

Příkladem je dílo *Revival field* v Minnesotě, na kterém spolupracovali sochař Mel Chin a přírodovědec Dr. Rufus L. Chaney. Projekt navazuje na tradici amerického land-artu a konceptuálního umění. Výsledkem projektu je dílo, jehož smyslem je pomocí rostlin očistit půdu od těžkých kovů. Toto dílo výtvarného umění má minimální vizuální efekt.

Revival field v Minnesotě

Zdroj: <http://www.pbs.org/art21/images/mel-chin/revival-field-1991> (15.6.2012)

³ Zdroj: Vršková, O. *Ekologické umění ve výtvarné výchově a přírodopisu*. In Aktuální otázky zprostředkování umění. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 125

Mezi další představitele eko-artu patří např. Lynne Hull ⁴.

Winter Butterfly shelter, Lynne Hull

Zdroj: http://eco-art.org/?page_id=34 (15.6.2012)

Vybraná díla eko-artu mohou poskytovat východisko k uchopení odlišných strategií poznávání, které se váží k umění a vědě, a směřovat k naplnění konkrétních cílů výtvarné i environmentální výchovy.

Ekologie ve výtvarném umění někdy vzbuzuje rozpaky. Zvláště v českém kulturním prostředí je eko-art přijímán zdrženlivě.

2.3 RVP PV a výtvarná výchova

RVP PV nepoužívá pojem výtvarná výchova. Vzdělávací nabídka by měla být v ŠVP formulována v podobě integrovaných bloků, jejichž obsah by měl odpovídat vzdělávacímu obsahu stanovenému ve vzdělávací nabídce v RVP PV.

RVP PV se zmiňuje o výtvarné výchově v některých kompetencích a vzdělávacích nabídkách.

V některých kompetencích se objevuje souvislost s výtvarnou výchovou, např. dokázat se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými, apod.) a vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (např. výtvarných).

⁴ http://eco-art.org/?page_id=748

Ve vzdělávací nabídce jsou uvedeny estetické a tvůrčí aktivity (výtvarné, dramatické, literární, hudební, apod.); výtvarné hry a etudy; různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, výtvarné projekty apod.); setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě; aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti).

Při navrhování a realizaci výtvarných činností se tedy musí pedagog zamyslet nad tím, zda mohou být při výtvarných činnostech splněny některé z cílů a kompetencí uvedených v RVP PV.

V Centru pro předškolní děti pracují pedagogové podle Školního vzdělávacího programu Domu dětí a mládeže ⁵, který vychází z RVP PV a RVP ZV. Pedagogové vypracovávají celoroční plán činnosti Centra, který zahrnuje tematické týdenní plány a plán akcí pro konkrétní školní rok. Týdenní témata jsou sestavena tak, aby zahrnovala všech pět vzdělávacích oblastí (viz. níže), a realizované činnosti směřují k dosažení všech pěti klíčových kompetencí (viz. níže).

Specifika předškolního vzdělávání, metody a formy práce podle RVP PV

V Centru pro předškolní děti uplatňujeme metody *prožitkového a kooperativního učení hrou a činnosti* dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti.

Do výchovně-vzdělávacího programu zařazujeme *aktivitu spontánní i řízené, vzájemně provázané a vyvážené*, v poměru odpovídajícím potřebám a možnostem předškolního dítěte.

V Centru uplatňujeme *integrovaný přístup*. Vzdělávání probíhá na základě *integrovaných bloků*, které nerozlišují „vzdělávací oblasti“ či „složky“, ale které

⁵ ŠVP ke stažení na: <http://ddmpraaha9.cz/>

nabízejí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vazbách a vztazích. Obsah bloků vychází ze života dítěte. Snažíme se o to, aby byl pro děti obsah bloků smysluplný, zajímavý a užitečný. Realizace takovýchto bloků poskytuje dítěti širokou škálu různých aktivit a nabízí mu hlubší prožitek. Dítě tak nezískává jen izolované poznatky či jednoduché dovednosti, získaná zkušenost je komplexnější a stává se pro dítě snáze uchopitelnou a prakticky využitelnou.

Vzdělávací cíle podle RVP jsou:

Rámcové cíle: Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání, Osvojení hodnot, Získání osobnostních postojů.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence činnostní a občanské, kompetence sociální a personální, kompetence komunikativní.

Kompetence k učení dítěte ukončujícího předškolní vzdělávání:

- soustředěné pozorování, zkoumání, objevování, všímání si souvislostí, experimentování a užívání jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- uplatňování získané zkušenosti v praktických situacích a v dalším učení
- mít elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách
- poznávání, že se může mnohému naučit, radost se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- učení nejen spontánní, ale i vědomé, schopnost vyvinout úsilí, soustředit se na činnost a záměrně si zapamatovat; při zadané práci dokončit, co započalo; umět postupovat podle instrukcí a pokynů, schopnost dobrat se k výsledkům
- odhadování své síly, učit se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých
- učit se s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění

Kompetence k řešení problému dítěte ukončujícího předškolní vzdělávání:

- řešení problémů, na které stačí; snaha řešit známé a opakující se situace samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
- řešení problémů na základě bezprostřední zkušenosti; postup cestou pokusu a omylu, experimentování; spontánní vymýšlení nových řešení problémů a situací; hledání různých možností a variant (vlastní, originální nápady); využívání dosavadních zkušeností, fantazie a představivosti
- při řešení myšlenkových i praktických problémů užívání logických, matematických i empirických postupů
- rozlišování řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; schopnost mezi nimi volit
- uvědomit si, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomit si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
- nebát se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

Kompetence činnosti a občanské dítěte ukončujícího předškolní vzdělávání:

- dokázat rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky
- odhadovat rizika svých nápadů, jít za svým záměrem, ale také dokázat měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
- mít smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupovat odpovědně; vážit si práce i úsilí druhých
- zajímat se o druhé i o to, co se kolem děje
- vědět, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomovat si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit

Kompetence sociální a personální dítěte ukončujícího předškolní vzdělávání:

- umět vytvořit si svůj názor a vyjádřit jej
- při společných činnostech se domlouvat a spolupracovat, schopnost respektovat druhé
- schopnost chápat, že lidé se různí a umět být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem

Kompetence komunikativní dítěte ukončujícího předškolní vzdělávání:

- samostatné vyjádření své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi
- dokázat se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)

Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Tyto oblasti jsou nazvány Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět.

Níže uvádím dílčí vzdělávací cíle jednotlivých vzdělávacích oblastí, které se vážou k výtvarné výchově.

Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů

Dítě a jeho psychika

Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj komunikativních dovedností
- rozvoj smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti, přechod, rozvoj a představivosti a fantazie
- rozvoj tvořivosti
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování, apod.)
- poznávání sebe sama (získání sebevědomí, sebedůvěry)
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- rozvoj mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle:

- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností

Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle:

- seznamování se světem lidí, kultury a umění
- vytvoření pozitivních vztahů ke kultuře a umění
- rozvoj společenského i estetického vkusu

Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle:

- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí

Výtvarná výchova v RVP ZV⁶

K prostudování RVP ZV mě vedlo to, že RVP PV nepoužívá pojem výtvarná výchova a proto jsem hledala v RVP ZV, jak tento dokument pracuje s výtvarnou výchovou.

RVP ZV člení obsah učiva na tři základní okruhy činností:

- rozvíjení smyslové citlivosti (schopnost rozlišovat vizuálně obrazná vyjádření)
- ověřování komunikačních účinků vizuálně obrazného vyjádření (schopnost sdělovat účinky vizuálně obrazného vyjádření)
- uplatňování subjektivity ve vizuálně obrazném vyjádření (činnosti, které vedou dítě k uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě i interpretaci)

2.4 Pojetí a cíle výtvarné výchovy dle Hazukové

Další pojetí cílů výtvarné výchovy uvádím podle Hazukové, která dělí cíle výtvarné výchovy na čtyři základní oblasti z hlediska rozvoje dispozic k výtvarně-estetickému osvojování skutečnosti. (Hazuková, 1994)

Poznávací činnost: rozvoj poznávacích procesů (vnímání, pozorování, představivosti, fantazie, paměti, myšlení), poznávání výtvarných vyjadřovacích prostředků.

⁶ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>

Hodnotově orientační činnost: rozvoj schopnosti přijmout estetický podnět oblasti umělecké i mimoumělecké, vytváření hodnotícího vztahu ke světu, podněcování a uspokojování potřeb tento vztah vyjadřovat (hodnocení výtvarných vyjadřovacích prostředků), vytváření kulturní orientace a kulturních návyků (oblast výtvarné kultury).

Přetvářecí činnost: vytváření aktivního vztahu ke skutečnosti, rozvoj tvořivých schopností (rozvoj výtvarného vyjadřování), vytváření pracovních návyků, organizace činnosti, schopnosti kooperace při řešení výtvarných úkolů v týmu.

Komunikativní činnost: rozvoj komunikace verbální i neverbální (rozvoj schopnosti výtvarného sdělení a rozvoj schopnosti porozumění výtvarnému sdělení jiného autora), rozvoj aktivizace slovní zásoby (oblast výtvarné terminologie), celková kultivace sociální komunikace ve všech typech interakcí.

2.5 Hodnocení ve výtvarné výchově dle Slavíka ⁷

V expresivních a tvůrčích oborech s estetickým nebo etickým zaměřením výuky (např. ve výtvarné, hudební, literární dramatické, občanské výchově) se nejčastěji uplatňuje *vstřícné pojetí cílů vzdělávání*. Vstřícné pojetí vychází z myšlenky, že z každého zážitku může člověk získat poučení důležité pro život. V tomto modelu se nekladou podrobné cíle, ale spíše obecné, komplexní cíle. U dětí se rozvíjí především obecná tvořivost a tzv. emoční inteligence., tj. především sociální, etické a estetické dispozice (cvičí se intuice, tvořivý přístup a citlivost pro stanovení okamžitého problému). Důležité je rozpoznávat hodnoty obsažené v zážitcích, zvažovat je a dokázat o nich mluvit s druhými lidmi. Součástí tohoto modelu je reflektivní dialog, tj. společná diskuse o předcházejícím tvůrčím procesu spojená s hodnocením. Při hodnocení ve vstřícném pojetí nelze používat pouze předem daná a standardní kritéria, ale je potřeba objevovat a ocenit jedinečnost a důležitost tvůrčí činnosti každého ze žáků. Estetické výchovy by se neměly omezovat jen na tvorbu samotnou, ale měly by hledat

⁷ SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál, 1999.

pro žáky hlubší smysl a cíle tvorby. Proto by měl pedagog v průběhu a na závěr tvůrčí práce vyzdvihovat pro své žáky cíle, které ve své práci odhalily.

Vstřícný model je založený na plánování výuky podle témat, námětů. Je vhodné, aby náměty tvořily soustavu, např. cyklus, metodickou nebo tematickou řadu. Práce na námětu v žácích vyvolává nové a nové myšlenky i tvůrčí projevy, ze kterých lze vyzdvihovat cíle, tj. objevovat nové poznání. Cesta k cílům a způsob i kvalita jejich dosahování je u každého žáka jiná a proto to nelze posuzovat podle jednotného vzoru nebo normy.

Hodnocení ve vstřícném modelu má podpořit originalitu výrazového projevu žáků, ocenit jedinečnost každého projevu, poukázat na alternativní způsoby práce, vést žáky k přemýšlení nad průběhem tvorby, vést je k chápavosti a toleranci k odlišnému pojetí světa. Ve vstřícném pojetí je hodnocení komplexní. Týká se originálních výrazových projevů žáků, které zobrazují jejich osobnost a vypovídají o ní. Hodnocení respektuje originalitu výrazové tvorby. Při hodnocení se žáci učí srovnávat různé možné varianty tvůrčího postupu a porovnávat jejich kvality.

Kromě typického hodnocení se v expresivních disciplínách často používá tzv. nehodnotící zpětná vazba, tedy komentář nedoprovázený hodnocením – vyjádření, že cosi akceptujeme, aniž bychom o tom vyslovili soud.

3 Práce s odpadovým materiálem v praxi

3.1 Charakteristika pracoviště a výtvarných činností

Druhým rokem pracuji jako pedagog v Centru pro předškolní děti v Domě dětí a mládeže v Praze. Centrum navštěvuje 15 dětí ve věku od 3 do 5 let každý všední den od 8 do 13 hodin. S dětmi pracují dva pedagogové.

Do výchovně-vzdělávacího programu zařazujeme hudební, výtvarné, dramatické a pohybové činnosti, ale také různé hry, grafomotorická a logopedická cvičení.

Výtvarné činnosti se snažíme zařazovat do programu každý den. Podle jednotlivých týdenních témat z ročního plánu realizujeme s dětmi činnosti, které souvisí s daným tématem.

Výtvarné činnosti většinou předchází jiná činnost, která je často motivací pro danou výtvarnou činnost. K vytvoření určitého výtvarného úkolu děti motivujeme například pohádkou, písničkou, povídáním nebo hrou. K motivaci také patří vysvětlení, proč budou děti na určitém úkolu pracovat.

Po motivaci následuje vysvětlení pracovního postupu, tedy jak budou děti při výtvarné činnosti postupovat a jaké pomůcky a výtvarné techniky budou používat.

Po dokončení výtvarné činnosti většinou následuje reflexe, která hodnotí výtvarnou činnost a doplňuje ji (např. děti vymýšlejí jména pro vzniklé artefakty, vymýšlejí o nich příběhy, povídáme si o tom, kdo co vytvořil nebo si děti s vytvořenými předměty hrají).

3.2 Odpadový materiál pro výtvarnou činnost předškolního věku

V Centru pro předškolní děti využíváme při výtvarných činnostech různý odpadový materiál. Nejčastěji používáme odpadové materiály z papíru, protože jsou snadno dostupné a mají mnoho využití.

Mezi **odpadové materiály z papíru**, které používáme při výtvarných činnostech, patří např.: zbytky barevných, krepových a kancelářských papírů, zbytky čtvrtků, zbytky balicího papíru, zbytky kartonového papíru, papírové krabice, papíry z jedné

strany popsané, staré časopisy, noviny, kalendáře, reklamní letáky, papírové ubrousky, nápojové papírové kelímky, papírové tácky, papírové obaly od vajec, roličky od toaletního papíru, role od papírových kuchyňských utěrek, proužky papírů ze skartovačky, papírové krabičky od čajů, sýrů, léků, apod.

Dále používáme **odpadové textilní materiály**, např.: zbytky látek, zbytky vln, bavlnek, nití, staré silonové punčochy, staré látkové náplasti, starý nepoužitý obvazový materiál.

Při výtvarných činnostech používáme také **odpadové materiály z plastu**, např.: plastové lahve, víčka od PET lahví, nápojové plastové kelímky, síťky z brambor, plastové kelímky od jogurtů, sýrů, apod.

Při některých výtvarných činnostech používáme i **další odpadové materiály**, např.: konzervy, skleněné nádoby, hliníková víčka od jogurtů.

Odpadový materiál sbíráme spolu s rodiči. Papírové krabice a zbytky kartonu získáváme v obchodech.

V našem Centru s dětmi třídíme odpad a i děti nám pomáhají sbírat odpadový materiál. Během některých výtvarných činností, kdy vzniká odpadový materiál (např. odstřižky papírů nebo látek), vedeme děti k tomu, aby zbytky papírů nebo látek nevyhazovaly. Zbytky dáváme do krabiček a používáme je při dalších výtvarných činnostech. Snažíme se co nejméně používat nový zakoupený výtvarný materiál. I děti vedeme k šetření materiálem.

4 Výtvarné činnosti

4.1 Výtvarný cyklus

V této práci uvádím *výtvarný cyklus*⁸, ve kterém práce nenavazují a negradují, ale výtvarná díla spojuje materiál, v tomto případě odpadový materiál.

U každé výtvarné činnosti uvádím název cílového artefaktu a téma, v rámci kterého daná výtvarná činnost probíhala. K týdennímu tématu vždy vymýšlíme činnosti, které s ním souvisí. Dále je uvedena motivace k činnosti, námět a cíle činnosti. Výtvarnou činnost propojuji s uměním a uvádím ukázky uměleckých děl. Součástí popisu činnosti je použitá výtvarná technika. V průběhu činnosti uvádím nejprve aktivity, které předcházely samotnému tvoření (např. výstava, procházka přírodou). Následuje popis výtvarné činnosti a další možné varianty a obměny činností (např. použití jiného materiálu nebo jiných výtvarných technik). Na závěr popisují aktivity, které navazovaly na výtvarnou činnost a reflexi cílů.

4.2 Činnosti s využitím odpadových materiálů z plastu, papíru a textilu

Název: **Motýl**⁹

Téma: „Jaro na louce a v lese“

Motivace: Procházka v přírodě; povídání o plastikách Veroniky Richterové.

Námět: Vytvoř si motýlka z PET lahve.

Výtvarný problém: pozorování tvaru, zaznamenání tvaru na papír, práce s barvou, kombinování barev

⁸ „*Výtvarný cyklus* – práce na sebe nenavazují a negradují. Výtvarný cyklus nabízí variabilní řešení úkolu (cyklus ilustrací, různé vztahy tří čtverců, série známek) nebo spojuje aktivitu celé školy (Memento - cyklus instalací z jednotlivých tříd na ekologické téma).“ ROESELOVÁ, 2003, str. 24

⁹ Navržené činnosti byly z velké části realizovány. Během reflexe mě ale napadaly ještě další možnosti a návrhy na činnosti, které jsem ale už zpětně nemohla zrealizovat.

Kontext umění: plasty z PET lahví Veroniky Richterové ¹⁰, PET-ART ¹¹

Motýli morfa, Veronika Richterová (2009)

¹⁰ Veronika Richterová se narodila 11. 1. 1964 v Praze. Vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. Věnuje se malbě, smaltové plastice a mozaice. Od roku 2004 se věnuje zejména PET-ARTu, fotografování a autorským knihám. Svá díla vystavuje po celé České republice i v zahraničí. Vlastní netradiční sbírku PET lahví, která obsahuje PET lahve různých tvarů a barev z různých zemí. Sbírkou je umístěna v jejím soukromém Národním muzeu PET lahví.

¹¹ PET-ARTem označuje autorka odnož svého výtvarného směřování, ve kterém používá PET lahve k tvorbě plastik. Lehce tvarovatelný PET jí slouží jako plnohodnotný materiál k naplnění jejich sochařských záměrů. Z PET lahví vytváří zvířata, rostliny a různé předměty (např. poháry, vázy, svícen, loď, gauč).

Návrh na práci s plastikami V. Richterové:

Seznámení s uměním PET-ART:

Dětem jsem představila umělkyni V. Richterovou a její tvorbu. Vybrala jsem šest ukázek jejích plastik, které mě zaujaly, a to motýly, sklípkany, krokodýla, květinu, loď a PET-orchester (viz. Příloha str. 48). Vybraná díla reprezentují různé oblasti její tvorby (rostliny, zvířata, předměty).

Také jsem děti seznámila s vlastnostmi a zajímavými specifiky materiálu, ze kterého jsou vyrobeny PET lahve.

Materiál, ze kterého se vyrábí PET lahve (polyethylentereftalát), je dobře recyklovatelný a používá se při výrobě textilních vláken. Na výrobu trička stačí přibližně pět lahví, z pětadvaceti se už vyrobí celá bunda.

Spotřeba plastových lahví každoročně stoupá. V ČR se ročně spotřebuje kolem 60 000 tun nejrůznějších PET lahví. V současnosti se v českých obchodech s potravinami nabízí kolem tří set druhů PET lahví. Tvary PET lahví se neustále vyvíjejí. Plastové lahve mají různé barvy (např. modrou, zelenou, žlutou, oranžovou, červenou, růžovou, fialovou, a dokonce i stříbrnou a zlatou).

Díky svým vynikajícím vlastnostem nacházejí PET lahve nové formy uplatnění nejen v zahradě (např. plašítka krtků a ptáků, krmítka pro ptáky, skleníky z bezbarvých lahví), ale i v domácnosti nebo na stavbě. Výhodou plastových lahví je to, že jsou pevné, pružné, nerozbitné a lehké. Nevýhodou je to, že se nerozkládají v přírodě.

Budoucnost plastových lahví bude pestrá stejně jako možnosti jejich recyklace.¹²

Činnosti s fotografií plastiky motýlů:

Děti si prohlížejí fotografii motýlů V. Richterové (viz. výše). Společně si povídáme o barvách motýlů a o tvarech jejich křídel. Děti vymýšlí, jak by se mohli tito motýli jmenovat a kde asi žijí. V encyklopedii hledáme, jaký to může být motýl.

¹² Zdroj: <http://veronikarichterova.com/cs/dilo/5-pocta-pet-lahvi/> (15. 6. 2012)

Cíle: učit se vnímat přírodu všemi smysly, tvůrčím způsobem experimentovat s PET lahví; vymýšlet, co vše by se dalo vytvořit z PET lahve a zamyslet se nad tím, proč používáme k vytvoření motýla právě PET lahev; rozvoj jemné motoriky; rozvoj fantazie; rozvoj komunikace a spolupráce; osvojení kompetencí k učení, k řešení problému, komunikativních, sociálních a personálních, činnostních a občanských

Výtvarná technika: tvarování PET lahve, malování akrylovými barvami

Průběh činnosti:

Předchozí činnost:

Procházka v přírodě a povídání o jaru na louce.

Procházku v přírodě jsme uskutečnili v rámci týdenního tématu „Jaro na louce a v lese“, a proto jsme pozorování zaměřili na vše, co s tímto tématem souvisí (rostliny, zvířata, počasí).

Při procházce v přírodě jsme pozorovali rostliny a zvířata. Všimli jsme si různých barev a tvarů rostlin, ke kterým jsme si i přivoněli. Některé rostliny si mohly děti i osahat. Povídali jsme si o tom, jak se jednotlivé rostliny jmenují, a ptaly jsme se dětí, jestli už tyto rostliny někdy viděly nebo ne. Stejně tak jsme si povídali o zvířatech, které jsme během procházky viděli. V lese jsme viděli veverku a různé ptáky a v trávě jsme pozorovali hmyz. Zvířata jsme pozorovali nejen zrakem, ale i sluchem. Slyšeli jsme v lese ťukat datla a na louce jsme slyšely cvrčky. Na louce jsme zahlédli bělásky, kteří létali nad květinami. Povídali jsme si o tom, zda děti ví, jak se tyto motýli jmenují a proč a jestli viděly někdy i jiné motýly a jestli ví, jak se jmenovaly.

Nejvíce děti asi zaujaly bodláky u cesty. Povídali jsme si o tom, proč mají bodláky ostny a proč si na ně děti nesmí sáhnout. Také se dětem líbily červené vlčí máky, které byly vidět už z dálky. Povídali jsme si o tom, jestli je květ máku vždy červený, jak vznikají makovice a k čemu se používá mák.

V souvislosti s tím, že se dětem nejvíce líbily máky a bodláky, nás napadlo, že by se k tomu tématu hodila pohádka O makové panence, kde vystupuje zlý bodlák a motýl Emanuel. To, co jsme viděli na procházce, se nám propojilo v příběhu O makové panence. Druhý den jsme si zavzpomínali na uskutečněnou procházku a na to, co vše jsme viděli a přečetli jsme si příběh O makové panence.

Pozorování motýlů na fotografiích.

Protože jsme na procházce viděli pouze bělásky, ukázala jsem dětem druhý den další motýly na fotografiích. Vybrala jsem čtyři motýly, kteří se liší barvou a tvarem křídel. Do výběru fotografií motýlů jsem zařadila dva méně známé motýly (bělopáska dvouřadého a otakárka fenyklového) a dva známé motýly (běláška řepkového a babočku paví oko). Na motýlech jsme si všimli toho, jakou barvu a tvar mají jejich křídla a jestli souvisí jejich jméno s tím, jak vypadají nebo ne.

Fotografie motýlů

Zdroj: <http://davidcernoch.hostuju.cz/motyli.html> (15.6.2012)

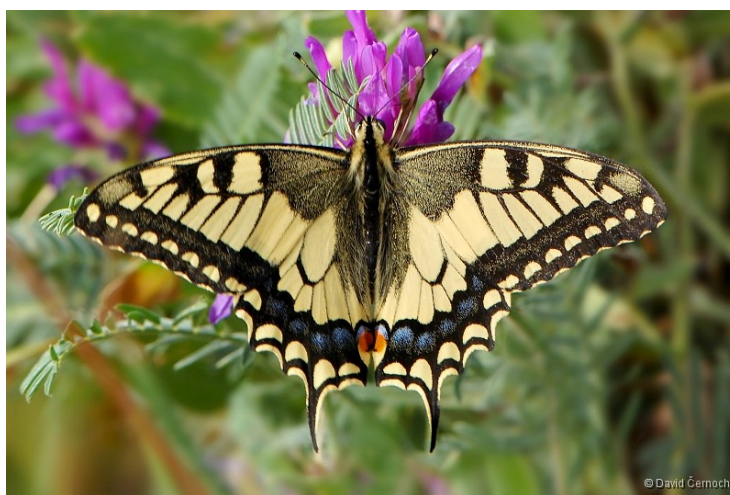
Bělásek řepkový

Bělopásek dvouřadý

Babočka paví oko

Otakárek fenyklový

Výtvarná činnost: Z PET lahve si děti pomocí nůžek a akrylových barev vytvoří motýlka.

Jiná varianta: Stejnou výtvarnou technikou se vytvoří různá zvířata (např. pavouci, chobotnice) nebo různé květiny.

Navazující aktivita: Na zahradě DDM děti hledaly domečky, ve kterých by mohli jejich motýli bydlet. Děti umisťovaly motýly na různá místa. Když měl každý motýl svůj domeček, mohli se motýli vzájemně navštěvovat, aby si vyzkoušeli, jak se bydlí ostatním motýlům v jejich domečcích. Poté se motýli společně proletěli po zahradě. Nakonec děti vymýšlely jména pro své motýly.

Domečky v zahradě

Při hledání domečků pro motýly na zahradě jsem se dětí ptala, jaký domeček pro svého motýla vybraly a proč. Motýli bydleli na různých místech v zahradě, např. na větvích stromů, v keři, v trávě u stromu, na písku, u plotu. Na mou otázku, jaký domeček pro motýlka vybraly a proč, děti odpovídaly: „Můj motýl bude bydlet tady na keři.“; „Aby byl schovanej.“; „Aby měl výhled.“; „On mi řekl, že se mu tady líbí.“; „Můj motýl chce bydlet tady v písku.“; „My tady bydlíme spolu, protože se nám tu líbí.“; „Aby byl vysoko.“; „Aby mohl lézt nahoru.“; „Tady na větvi je jako v lese.“; „Můj motýl má dva domečky, na keři a tady.“

Při navštěvování motýlků si děti povídaly. Z jednoho domečku jsem zaslechla: „Můžu u tebe jeden den přespát?“. Jiný motýlek se zase ptal kamaráda: „Byl jsi už u mě? Pojď se tam podívat!“

Na závěr děti vymýšlely jména pro své motýlky. Většinou pojmenovaly motýlky podle svých jmen nebo jmen kamarádů. Jeden motýl se jmenoval Flora podle oblíbené hračky. Jedna holčička dala svému motýlkovi jméno „Babočko sedmiočko.“ Dva motýlci dostali jména podle kytiček a to „Růžička“ a „Fialka“.

Reflexe cílů:

V tabulce uvedené níže uvádím cíle, které jsem stanovila před realizací činností, a naplnění, případně nenaplnění cílů. Po uskutečnění činností jsem se zamyslela nad tím, jestli byly jednotlivé cíle v průběhu činností splněny nebo ne, a pokud ano, tak jak. Toto zamyšlení tedy sloužilo nejen ke zjištění, jestli byly cíle naplněny, ale i k tomu, zda jsem cíle formulovala správně nebo ne.

Cíl	Naplnění cíle
Učit se vnímat přírodu všemi smysly	Děti vnímaly přírodu zrakem, sluchem, hmatem a čichem.
Tvůrčím způsobem experimentovat s PET lahví	Tento cíl nebyl zcela naplněn. Vzhledem k bezpečnosti práce pedagogové pomáhali dětem se stříháním lahve. Některé šikovnější děti si nůžkami upravily tvar křídel podle svého záměru.

Vymýšlet, co vše by se dalo vytvořit z PET lahve	Při práci s fotografiemi plastik V. Richterové děti vymýšlely, co by se ještě dalo vytvořit z PET lahví (např. vesmírná loď, tobogán, žralok, ponorka, bota).
Zamyslet se nad tím, proč používáme k vytvoření motýla právě PET lahev	Děti přemýšlely o tom, proč jsme použily k vytvoření motýla právě PET lahev. Povídali jsme si o společných znacích motýlů a plastových lahví (lehkost, barevnost, průhlednost).
Rozvoj jemné motoriky	Jemná motorika dětí se rozvíjela především při malování akrylovými barvami.
Rozvoj fantazie	V předchozích činnostech se fantazie u dětí rozvíjela při vymýšlení, co by se dalo vytvořit z PET lahví. Při výtvarné činnosti se fantazie rozvíjela při volbě barev a vzorů na křídlech motýlů. V navazující aktivitě se rozvíjela u dětí fantazie při vybírání domečků pro motýlky a vymýšlení jmen motýlkům.
Rozvoj komunikace a spolupráce	Komunikace a spolupráce se rozvíjela při předchozích činnostech (povídání o plastkách V. Richterové a práce s fotografiemi; povídání o rostlinách a zvířatech na procházce) a během navazující aktivity, kdy mi děti vysvětlovaly, jaký domeček pro motýlka vybraly a proč a také při navštěvování motýlků.
Osvojení kompetencí k učení	Děti pozorovaly rostliny a zvířata na procházce. Během procházky a po procházce získaly základní poznatky o přírodě. Při výtvarné činnosti postupovaly podle zadaných instrukcí.
Osvojení kompetencí k řešení problému	Při malování akrylovými barvami děti experimentovaly s barvou a využívaly dosavadních zkušeností a fantazie. Při vybírání domečků pro motýly hledaly děti různé možnosti a využívaly při tom fantazie.
Osvojení kompetencí	Děti samostatně vyjadřovaly své myšlenky, otázky

komunikativních	a odpovědi (např. při povídání na procházce, při povídání o motýlích domečcích).
Osvojení kompetencí sociálních a personálních	Při společných činnostech se děti domlouvaly a spolupracovaly (např. při tvoření skupinek s fotografiemi plastik, při návštěvách v domečcích).
Osvojení kompetencí činnostních a občanských	<p>Při všech činnostech využívaly děti vlastní silné stránky a poznávaly své slabé stránky (např. při povídání na procházce, při výtvarné činnosti, při navštěvování v domečcích).</p> <p>Během hledání domečků na zahradě se zajímaly o druhé a o to, co se kolem děje.</p> <p>Na procházce si děti uvědomily, že všichni ovlivňují prostředí, ve kterém žijeme a že můžeme chránit přírodu např. tím, že nebudeme trhat rostliny a nebudeme odhazovat odpadky do přírody.</p> <p>V průběhu povídání o plastících z PET lahví a samotného vytvoření motýlka z PET lahve si děti uvědomily, že odpadový materiál může mít i další využití.</p>

Motýli

„Maluji.“

„Odpočíváme v trávě.“

„Tady bydlíme.“

„Můj motýl chce bydlet tady v písku.“

„Tady bude schovanej.“

„Tady u plotu vidí ven.“

„Bydlí tady na stromě, aby na něj nemohla kočka.“

„Můj motýl bude bydlet tady na keři.“

Návštěva v domečku

„Jak se jmenuje tvůj motýlek?“

Název: **Dům**¹³

Téma: „Praha – město, kde bydlíme“

Motivace: Procházka v okolí DDM, povídání o fotografiích vybraných staveb.

Námět: Vytvoř návrh domu podle své fantazie.

Výtvarný problém: pozorování tvaru a velikosti staveb

Vizuální inspirace: ukázky fotografií vybraných staveb v Praze (viz. Příloha str. 51)

Cíle: sledovat detaily objektu (tvary, barvy); rozeznávat základní geometrické plošné tvary a prostorové útvary; vytvořit tvar objektu podle vlastního návrhu; využívat výrazové možnosti barev a jejich kombinace; rozvoj jemné motoriky; rozvoj fantazie, rozvoj komunikace

Výtvarná technika: prostorová kompozice z papírových krabiček

Průběh činnosti:

Předchozí činnost:

Procházka v okolí DDM – hledání zajímavých staveb.

Naplánovala jsem procházku v okolí DDM, protože děti v tomto místě bydlí a dobře ho znají. Během procházky budeme s dětmi hledat zajímavé stavby a budeme si povídat o tom, jestli jsou vysoké nebo nízké a jestli jsou hranaté nebo zaoblené. Ze staveb v okolí DDM, kterých si budeme všimnout, jsem vybrala kancelářské budovy u metra Prosek, metro Střížkov, polikliniku Prosek, budovu městské knihovny a panelové domy v blízkosti DDM a naši budovu DDM (viz. Příloha str. 56).

Hra s papírovými krabičkami

Děti si hrají s papírovými krabičkami, staví je na sebe a vytváří tak různé návrhy na domy.

Výtvarná činnost: Splením papírových krabiček k sobě vzniknou modely domů. Vytvořené domy se mohou polepit barevným papírem a detaily se mohou dokreslit fixy (např. dveře, okna). Dveře a okna se mohou vystříhnout, aby se daly otvírat.

Jiná varianta: Z vytvořených domů se vytvoří model města. Domy se nalepí na karton, dokreslí se silnice a z různých materiálů se dotvoří např. stromy, řeka, most.

¹³ Inspirovala jsem se v knize CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*, 1995, str. 123

Navazující aktivita:

Povídání o vytvořených domech; hádání ostatních dětí, k čemu může sloužit navržený dům (např. rodinný dům, škola, divadlo, továrna).

Seznámení s dílem Michaela Reynoldse.¹⁴

Zdroj: <http://davidhonl.photoshelter.com/image/I0000QTB7zvmjm58> (15.6.2012)

*Název: Skřítki*¹⁵

Téma: „Z pohádky do pohádky“

Motivace: Výstava loutek Vítězslavy Klimtové.

Námět: Udělej si svého pohádkového skřítky.

Výtvarný problém: Z barevných papírů, látek a vln vytvořit skřítky podle své fantazie.

¹⁴ Americký architekt Michael Reynolds se od roku 1970 věnuje stavbě alternativních obytných domů z odpadového materiálu, a to z použitých pneumatik, plechovek nebo PET lahví.

¹⁵ Inspirovala jsem se v knize CIKÁNOVÁ, K. *Tužkou, štětce nebo myší*, 1998, str. 48

Cíle: smysluplné využití zbytků barevných papírů; tvůrčím způsobem experimentovat se zbytky barevných papírů; využívat výrazové možnosti barev a jejich kombinace; rozvoj jemné motoriky; rozvoj fantazie; rozvoj komunikace

Výtvarná technika: tvarování papíru

Průběh činnosti:

Předchozí činnost: Návštěva pohádkového domu na Příbramsku, kde jsou vystaveny loutky Vítězslavy Klimentové; povídání o pohádkových skřítkách.

Výtvarná činnost: S pomocí nůžek a lepidla si děti vytvoří skřítku ze zbytků barevných papírů, látek a vln.

Navazující aktivita:

Vymýšlení jmen pro skřítky. Vymyšlení a dramatizace pohádky s využitím vytvořených skřítků.

Vytvoření domečků pro skřítky s použitím přírodních materiálů (např. klacíků, mechu, kůry, šišek).

Název: **Muchlouni**¹⁶

Téma: „Pohádkové bytosti“

Motivace: Čtení pohádek a povídání o pohádkových bytostech.

Námět: Vytvoř si pohádkovou bytost podle své fantazie.

Výtvarný problém: Z odpadových materiálů (z papírů a vln) vytvořit pohádkovou bytost.

Cíle: tvůrčím způsobem experimentovat s odpadovými materiály, rozvoj jemné motoriky, rozvoj fantazie, rozvoj komunikace

Výtvarná technika: prostorové tvarování papíru (obměna výtvarné techniky využití při vytváření skřítků)

Průběh činnosti:

Předchozí činnost: Čtení pohádek, ve kterých vystupují různé pohádkové bytosti (např. Božena Němcová - O Smolíčkovi, Čert a Káča, Princ Bajaja, Perníková chaloupka; Bratři Grimmové - O Šípkové Růžence, Sněhurka a sedm trpaslíků; Adolf

¹⁶ Inspirovala jsem se v knize CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*, 1995, str. 43

Wenig – Zvířátka a loupežníci); povídání o pohádkových bytostech (např. o čertech, trpaslících, jezinkách, rytířích, loupežnících, ježibabách, princeznách a princích).

Výtvarná činnost: Ze zmačkaných papírů, které se na sebe mohou různě vrstvit a které se omotají barevnými vlnami, si děti vytvoří pohádkovou bytost podle své fantazie. Detaily mohou dokreslit fixy (např. oči, nos, pusu).

Jiná varianta: Stejnou výtvarnou technikou se vytvoří různá pohádková zvířata.

Navazující aktivita: Vymýšlení jmen pro vytvořené pohádkové bytosti a vymýšlení pohádek o bytostech.

5 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem vytvořila výtvarný cyklus s využitím odpadových materiálů pro práci s dětmi předškolního věku. Pro realizaci výtvarných činností jsem vybrala odpadové materiály, které ve své práci s dětmi předškolního věku používáme nejčastěji, a to papír, plast a textil.

Výtvarnou činnost s cílovým artefaktem motýla z PET lahve, kterou uvádím v kapitole 4.2, jsem realizovala ve svém zaměstnání. Ostatní navržené činnosti se stanou východiskem pro mojí další pedagogickou činnost. Během navržených činností si děti uvědomují, že odpadový materiál může mít i další využití. Díky realizovaným činnostem si tak vyzkouší, co vše se dá vytvořit z odpadového materiálu.

Náměty na výtvarné činnosti, uvedené ve výtvarném cyklu, jsou určeny pro děti předškolního věku, ale mohou být v různých obměnách využity i při práci se staršími dětmi (např. při volnočasových aktivitách ve školní družině nebo v zájmových kroužcích).

Při realizaci výtvarných činností se využívá různý odpadový materiál, který je snadno dostupný a proto si mohou tyto činnosti vyzkoušet děti s pomocí rodičů i doma.

V teoretické části jsem se zaměřila na otázky související s tématem mé práce a to na propojení výtvarné a ekologické výchovy, souvislost cílů činností s cíli uvedenými v RVP PV. Uvedla jsem vzdělávací cíle podle RVP PV a také jsem uvedla pojetí cílů výtvarné výchovy dle Hazukové.

Při navrhování výtvarných činností jsem se řídila cíli výtvarné výchovy. Návrhy na činnosti zahrnují poznávací, tvořivé a komunikativní činnosti. Poznávací činnosti probíhaly především v předchozích činnostech, ale i ve vlastní výtvarné činnosti a v navazujících aktivitách. Tvořivou činností byla daná výtvarná činnost. Komunikativní činnosti byly zahrnuty ve všech činnostech (v předchozích činnostech, ve vlastní výtvarné činnosti a v navazujících aktivitách).

Výtvarné činnosti jsem propojila s uměním. Pracovala jsem s různými ukázkami uměleckých děl. V reflexi jsem uvedla, jaké cíle a kompetence si děti v průběhu činností osvojily.

6 Literatura

BLÁHA, J., SLAVÍK, J. *Průvodce výtvarným uměním V*. Praha: Práce, 1997.
ISBN 80-208-0432-3

BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. Praha: Informatorium, 1997. ISBN 80-86073-03-3

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi textil*. Praha: Aventinum, 1996.
ISBN 80-85277-85-9

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*. Praha: Aventinum, 1995.
ISBN 80-7151-732-1

CIKÁNOVÁ, K. *Kreslete si s námi*. Praha: Aventinum, 1992.
ISBN 80-85277-79-4

CIKÁNOVÁ, K. *Malujte si s námi*. Praha: Aventinum, 1993.
ISBN 80-85277-84-0

CIKÁNOVÁ, K. *Tužkou, štětcem nebo myší*. Praha: Aventinum, 1998.
ISBN 80-7151-031-9

ČERVINKA, P. *Ekologie a životní prostředí*. Praha: Česká geografická společnost s.r.o., 2005. ISBN 80-86034-63-1

FULKOVÁ, M. *Diskurs umění a vzdělávání*. Jinočany: H&H Vyšehradská, 2008.
ISBN 978-80-7319-076-7

FULKOVÁ, M., NOVOTNÁ, M. *Výtvarná výchova pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: Fortuna, 1999.
ISBN 80-7168-591-7

FULKOVÁ, M., NOVOTNÁ, M. *Výtvarná výchova pro 8. a 9. ročník ZŠ a víceletá gymnázia*. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-382-5

GUTHOVÁ, Z. *Výchova ekologického spotřebitele*. České Budějovice: Rosa, 2002.

HAZUKOVÁ, H. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově I. a II. díl*. Praha: UK-PedF, 1994 a 1995.

HAZUKOVÁ, H., ŠAMŠULA, P. *Didaktika výtvarné výchovy I*. Praha: UK-PedF, 2005. ISBN 80-7290-237-7

HAZUKOVÁ, H., ŠAMŠULA, P. *Didaktika výtvarné výchovy VI*. Praha: UK-PedF, 2010. ISBN 978-80-7290-434-1

KVASNIČKOVÁ, D. *Základy ekologie*. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-902-5

PIKE, G., SELBY, D. *Globální výchova*. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-85623-98-6

PETRŽELA, Z. *Nové nápady pro starý papír*. Praha: Portál, 2008.
ISBN 978-80-7367-478-6

ROESELVÁ, V. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997.
ISBN 80-902267-2-8

ROESELVÁ, V. *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: UK-PedF, 2003.
ISBN 80-7290-121-4

SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-262-9

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., HAZUKOVÁ, H. *Výtvarné čarování*. Praha:
UK-PedF, 2000. ISBN 80-7290-016-1

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK J., ELIÁŠOVÁ, S. *Dívej se, tvoř a povídej!* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-322-2

SMUTNÁ, I. *Nápady pro tvořivé děti.* Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-620-9

ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním I.* Praha: Práce, 1994.
ISBN 80-208-0323-8

ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním II.* Praha: Práce, 1995.
ISBN 80-208-0359-9

ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním III.* Praha: Práce, 1996.
ISBN 80-208-0386-6

ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním IV.* Praha: Práce, 1994.
ISBN 80-208-0008-5

ŠAMŠULA, P. *Obrazárna v hlavě 1,2.* Praha: Práce, 1996. ISBN 80-208-0380-7

ŠAMŠULA, P. *Obrazárna v hlavě 3.* Praha: Práce, 1997. ISBN 80-208-0429-3

VRŠKOVÁ, O. *Ekologické umění ve výtvarné výchově a přírodopisu.* In Aktuální otázky zprostředkování umění. Brno: Masarykova univerzita, 2007.
ISBN 978-80-210-4371-8

Pohádky:

NĚMCOVÁ, B. *O Smolíčkovi*

NĚMCOVÁ, B. *Čert a Káča*

NĚMCOVÁ, B. *Princ Bajaja*

NĚMCOVÁ, B. *Perníková chaloupka*

BRATŘI GRIMMOVÉ *O Šípkové Růžence*

BRATŘI GRIMMOVÉ *Sněhurka a sedm trpaslíků*

WENIG, A. *Zvířátka a loupežníci*

7 Zdroje

Metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
(2008)

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/metodicky-pokyn-msmt-k-zajisteni-environmentalniho?highlightWords=metodicky+pokyn+enviromentalnimu+vzdelavani>
(20.5.2012)

RVP PV (Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2004)

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>
(20.5.2012)

RVP ZV (Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>
(20.5.2012)

ŠVP Domu dětí a mládeže Praha 9

<http://ddmpraha9.cz/>
(15.6.2012)

8 Přílohy

Plastiky Veroniky Richterové

Zdroj: <http://veronikarichterova.com/cs/dilo/4-plastiky-z-pet-lahvi/>

(15.6.2012)

Květy rauch, 2006

Sklípkaní, 2006

Krokodýl, 2009

Lodź, 2005

PETorchestr, 2010

Fotografie vybraných staveb v Praze

City Tower, nejvyšší budova v Praze i v ČR (kancelářská budova)

Zdroj: <http://www.pina.cz/2008/06/26/city-tower-nejvyssi-budova-v-cr/> (18.6.2012)

Tančící dům (kancelářská budova)

Zdroj: <http://blog.travelpod.com/travel-photo/jcharwell/2/1271759048/dancing-house.jpg/tpod.html>

(15.6.2012)

Obchodní centrum **Galerie Harfa**

Zdroj: <http://www.rilancio.cz/galerie-harfa/> (15.6.2012)

Metro Letňany

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Metro_Let%C5%88any_3.jpg (15.6.2012)

O2 arena

Zdroj: <http://tn.nova.cz/zpravy/ekonomika/sazka-by-mela-prodat-o2-arenu-tvrdi-predsesta-cstv-srb.html> (15.6.2012)

Národní technická knihovna

Zdroj: <http://www.techlib.cz/cs/422-projekt-vystavby-narodni-technicke-knihovny> (15.6.2012)

Nová scéna Národního divadla

Zdroj: <http://www.stavbaweb.cz/Souteze/changing-the-face-Nova-scena-Narodniho-divadla-2.html>

(15.6.2012)

River City (administrativní budova)

Zdroj: http://www.eatonelektrotechnika.cz/reference-technologie_budov-28 (15.6.2012)

Fotografie vybraných staveb v okolí DDM

Poliklinika Prosek

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012

Městská knihovna

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012

Kancelářské budovy

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012

Metro Střížkov

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012

Panelové domy v blízkosti DDM

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012

Budova DDM

Zdroj: foto©Hrstková, 18.6.2012